

60.

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
*manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis quartâ
Aprilis Anni M. DCC. XXXVII.*

M. HENRICO BESNIER;
Doctore Medico, Præside.

An amica musis, Hydropisia?

I.

CUR, pessimo tandem usui dubitare obistere? Non-ne sat nimiumque segnis invaluit Hydropsiæ mos? Quid, quæso, submersa valent ingenia? Quis tantus ingenii laborum torpor ingruit, ut iis & potissimum dicati, plenis sese fluminibus ingurgitare glorientur? At quò te rapit censura prociac? rejiciet aliquis; mos est, vigens admodum, doctis arridens. Cui etiam obtemperare, eò juvat magis, quò solis aquæ potatoribus, & exquisitissimos ingenii sales reservari, dulcissimâ nunc constet opinione. Esto! Quid inde? præclare quidem dixit Poëta quidam celeberrimus: *Gens hominum, gens ovium*. Dicar modestius, monet alter: Ecce insurgit turba, ingenioso pallore madens, servilisque impatientem se, jure prædicar consuetudinis. Taceas igitur, inquit, & quid ultra moliat illa, sic penitus accipias. Gens omnibus scientiis imbuta, moris heri tanto non detinetur obsequio. Usitatis illa, non tantoperè fertur momenti. Adsumt regulæ: quarum præsidio strenuè haurit aquas, strenuè haurit ingenium. Rides? ô stulte! nescis methodum: profanos odi: neque te manet heu! Dicti veritas inconcussa: *gens imbuta sitit, orbata regulis*. Sed adhuc te, majora fugiunt: legibus hæc adstricta sublimioribus, altiora petit; nec est in scientiarum recessu, tam ardui quicquam, tamque involuti, quod illius tum sagacitati, tum solertiæ, non pervium detur atque reaseratum. Vis-ne in rebus physicis, famosâ quâdam novitate commendari? aquas experiare, recalcitras? forte deest illa, versutæ ductilitas eloquentiæ; sine quâ, languet incertus novitatis honos; experiare aquas. Eia age: Quid dubitas? scrutaris numeros? diametrum secas? frangis angulos? æquilibrium agitas? nondumque theorematibus pondus inventioni subest? sequere methodum? tanta vis inest methodo! insit? aliquandò reponam. Sed hæc tua, tantillum Hydropsiæ, redolet jactatio: quàm opportune cecidisti! Ergo-ne pro talibus animo mihi temperarem? sentio: miseror magis: O tempora: O mores: siccine vigeres, Eheu! labor ingenii: Dum verò tam falsæ opinionis investigo causas; nihil huic favere, mihi videtur in-



nimiùs, quàm illa, quæ ex nimiis ingenii laboribus, ingens oritur, corporis exæstuat; quàm quidem, Hydroposia, perpetuò priùs extinguendam, cautè suadet *imbuta gens*. Quid si, hæc ipsamet cautione priùs extingatur ingenium. Sed hoc suo loco: istam interea, dicatos moneo *sententiam*: in suis nempe laboribus sustinendis: non id *concedant corpori*, quod noceat ingenio: Quid enim ingenio dicatis utiliùs?

I. I.

EGREGIUM sanè monitum? siste tamen novus Hydroposia profligator? Dic mihi quæ tua mens, dic quibus instructus pennis, sublimes ingenii, tentare audeas regiones. Cave ne, infelix Icarus, etiam iratè, fias aquæ præda. Sed è tantis, quod mirarer, emerso tibi periculis, quid ceder gloria. Scilicet: præclarum censoris avi nomen, putas de magnis reportari futilibus; aut primùm mordaci, venas inflatus rabie, jam putas austerum, satirici galliarum luminis offundi splendorem. Sic te soluto, ludentem sermone, ludit & graviter infensus error: disputanti, plurima defunt adhuc. Plurima, conficiendo defunt operi; vereorque ne, sententià curtus nimium, satque obscurus, ingenii laborum cultor, monendo, aliquid ingenio detraxeris. Nostra redarguis? Quid, hic ego loci, sentiam lucidior, audi? Corpus & ingenium se, suorum ex mutuo laborum congressu, quandoque invicem pessumdare constat; itaut, nimià laborum vi, commoto corpore, obruatur ingenium; & vicissim, pariter commoto, obruatur corpus, ingenio. Constat inde mutuum, inter ambo, subsistere impetrium. Constat & mutuum, fieri per ambo, virium jacturam. Constat tandem mutuum, dari inter ambo, temperiei illapsum, incursum, impetum. Quæris, quid inferam? nimiis laboribus, immutata corporis temperie, immutatur ingenii, ut ita dicam temperies. Verùm si prior aliunde contingat mutatio, modo similis isdem, perindè, effectus erit. Ast etiam immutando corpori, multum; *assumpta* valent, immutando, multum valebunt; ingenio; proutque, diversà gaudebunt naturà, varia sui linquent, etiam ingenio, vestigia. Non illud igitur, corpori concedendum, quod noceat ingenio: sed hæc hæc enùs. Quod autem, ad ingenii utilitatem spectat, huic superledere, satius judicavi; postquam enim, erudità disquisitione cunctos æquè fatigassem, ac lassant fatuæ jejuna prandia lentis, in hoc denique incidissem; nihil certè ingenio, dicatis utiliùs.

I. I.

ERGO nunc, ingenium Hydroposia conservat. Absit: verum est? imprudentem me esse, fateor illico: quando quidem ego, modico tantum & vario, aquæ contentus usu, nihil inde meum, ulquam sustentaverim ingenium, ohe: res extra jocum ponitur, Hydroposia, non solus adsum contemptor ego. Atque non ab simili coactos imprudentià, illustres mecum, ineptè involvo viros. Liceat paululùm? & illa brevi repellatur injuria. Quid moror? dicam-ne sed quorsum. vagas, *gentis imbuta*, referrem aberrationes? daretur ne tenuis adeò rationum suppellex? ut ab hoc uberimo fonte, momenta mihi sit, petendi necessitas. Invidiosa procul, ô procul hinc! talium enumeratio? sat aliundè suam, accersit Hydroposia imbecillitatem. Et certè: si quid utilitatis, è stricto aquarum usu, perciperet ingenium; hunc omnes, & quot quot sunt, ingenii laboribus dicati, affectarent avidè. Verùm: ab eodem, pars major abstinere, ne dicam horret; utpote quod nihil suis, adversari magis laboribus, compertum habeat. Etenim: unde, quæso, consensus exurgeret? num ex eo quod, continuà refrigeratione doneatur Hydroposia? vividis ingenium alitur igniculis. Num quod, egregiè saporis experts sit illa dudùm? vult illud, lapidis acui liquoribus? Num quod, indefinenti *partium* resolutioni inserviat alia juxta illud Galeni, *omni*

quod humidum est, molle est; & omne quod siccum; durum, seu firmum lib. 2. de Temper. Masculinis, aliud roboratur viribus. Num quod, assiduâ, prior lævitate præpolleat? læni, posterius lubricis organo. Num quod, constanti gravitate prædita sit altera? Quæris, altero funesta gravitas. Num quod, diuturnâ tandem crassitie vigeat Hydroposia: crassis, ingenium hebetatur vaporibus. Non, idèò, verum est, ingenium illo recreari, aut conservari munere, rectius sane, trucidari diceres. Sed volo equidem: (nec enim facilis placet victoria) hæc invalida sit ingenii respectu differentia, saltem inde corpus affici posse, non negabitur. Num, igitur, ingenium, in corpore, variis Hydroposia: procellis agitato conclusum, gestiat, exultet, sedulo inquiramus? Quid si contra, miserum extingatur.

I V.

SANUM ingenium, sanum corpus amat. Unde hoc vulgò: *languente corpore, languet ingenium*. Hydroposia debilitatur corpus; cuiuslibet, nimirum, Hydropotæ os habitumque explora. Ille quidem, ingrato livore sordidus; plumbeum vultu retinet colorem. Hic taciturno tumens habitu, priscam fovet, alit, restaurat melancholiam. Ex viridi pallescens alter, stanneo, triste visu nitet ore. Tandem translucente, longum conspicuus marcore, multâ, scater intus, alter, cacochymia. Inde, nec melius ingenio. Num agitet fugam? minime. Quid ergo? stat: namque binis semel placatur hydra, victimis. Nunc dubitas? nolles de tantis, Hydroposiam accusare malis? parce minus: non deerunt argumenta. Sed illud, nostrum, præ cæteris, animum percussit: magna videlicet, ex aquæ usu, *digestionum* cruditas. Quâ quidem, nihil tum corpori, tum ingenio, perniciosum magis, inveniri potest. Reverâ: quidni crudefieret *digestio*? æpetito, si quidem, aquarum appulsu, aut vanum turgeant glandulæ ventriculi, aut ipsi fibræ, nimium relaxentur. Porro: quanta tunc edatur strages, patet ex duplici, horum effectuum *Encheirisi*, & primo: submersis ventriculi glandulis; succi gastrici vim, propter nimiam salium divisionem infringi, certum est. Præterea: dum puram, abundè revomunt aquam glandulæ; lenem illum, & *digestioni* amicum calorem, hoc restringi diluvio, faciliè concipitur. Hinc: non inciduntur iterum; sed stagnant, non foveantur; sed torpent: alimentorum molecular: In chylum abeunt insipidum, pauperem, languidum, imbecillem; corpus ad cacochymiam vergit. Ingenium, fit languidum, imbecille, pauper, insipidum: Deinde verò: ob innatam, particularum aquæ, flexilitatem; sæpius emollito, fibrarum elatere: ventriculi considunt parietes. Tum ferians tritura, motus nimios flere, alimenta cogi, durescere, affocari, solidescere; quâdamque velut circumvolvi crustâ. Surgit indigesta moles, aquæ denuò subreclabenti impervia, accedit bilis: dissolvitur massa: chylus adest concretus, iners, difficilis, tardus: ad melancholiam deducitur corpus. Ingenium fit tardum, difficile, iners, concretum. Has orditur Hydroposia tragedias. Quâ autem arte, in ruinam adducatur ingenium, antea sensibili, monstravimus exemplo. Quid plura? pingam-ne edacem hydropotam? aut nude spirituosius indulgentem? Desiniam paucis. Plurimum dente, minus ingenio viger edax: exquisitiore gaudet palato, nude spirituosius indulgens hydropota. Opponis quosdam, horumce victorum neutro contaminatos? At hos ipsos etiam, ad labores ingenii, parùm idoneos esse, præsertim statuere videtur, Demetrius: dum ponit simpliciter, *ὁ δὲ μὴ πικρὸν χρεώσθαι ἀνὴρ τίχνην*, *hydropotas nihil boni parere*.

*Tract. de
Hygiene,
lib. 2. c. 1.
de aquis.*

SED: quid sibi vult, stolidus ille Declamator? Inquit callidus quidam, adversus hydroposiam furibundus agit; aquamque mittit interea, plane quid sit aqua, nescit adhuc. Modeste quaeso? Saltem suspicari licet: duas enim in hac Thesi, stabilimus conjecturas. Altera: vis alimenti aquae conceditur. Ab alimentis ingenium, hoc vel illo affici modo, profertur altera. Utrisque deductis aquam hydroposia mediante, pravam indolem nancisci passim innuimus; sicut ex variis quas secum invehit hydroposia colligere est, calamitatibus. At: pergit, haec ambo falsa sunt: etenim 1º, aqua non est alimentum, & ... certe callidus est, ipsoque callidior Aristotele: cujus haec verba sunt. *Aqua quam areis, gravior est mutatio, quoniam aqua cedit in alimentum.* Sed forsitan quandoque bonus dormitat Aristoteles; quare Medicum, de vi, aquae simplicis nutriendi disputantem audiamus. Idcirco: inquit Gonterius, *potulentorum & esculentorum genus omne quod sub ciborum nomine comprehenditur nutrimentum appellabitur.* Non quidem quod esculentis illis & potulentis alatur, neque quod talia sint qualia esse oportet, qua nutriunt, sed quod si belle perficiantur, belle nutritura sunt: & è contrà pravè. Ast obijcit iterum: ex Galeno, nutriendis partibus inepta est aqua; quod neque coquantur, neque incrassentur, neque solidas partes humectet. Equidem fatemur; at, ex Hippocrate, aquam omnia nutrire didicimus; atque devorare etiam reddit confestim, & ubique pergit voracem aquam, *ἰδὼς βοῶν*, pronuntiat idem Hippocrates. Esto: sit nutriendi, sit vorax aqua? Fulcit utraque Thesis. Qui fiat istud, hoc est usus aquae, varius, instabilis, omnia nutrit: usus aquae strictus, permanens, vorat omnia. 2º. Ab alimentis ingenium affici negat? Quaestionem solvit Gonterius noster, iisdem & sequentibus verbis, *nutritura sunt, idque ad triplicis substantiae reparationem.* Unde sequitur, ingenium, utpotè quid, è triplici substantiâ conflatum, & posthâc cum illa communicans, inde reparari. Verum: aquae potu vel languidior, ut antea probavimus, vel concreta nimis, illa fiet reparatio: Ingenium, itaque, nutriat, reparet aqua; sic volumus; sic intelligimus. Modò quidem, illud vorat, vel obtrundat hydroposia. In hoc ultimo casu, eadem ingenio venit, hinc & inde perniciēs, & eadem utrinque datur, ingenii laborum penuria. Unum restat, scilicet, quod si qui nunc exclament, ô parce admodum stabilita Thesis! ô Thesis non geometrica! taceant: Tot enim afferrem rationes, quot, ex uno tantum aquae volumine, ipsi solent educere. Quapropter, concludere liceat:

Ergo, non amica musis, Hydroposia.

Proponēbat Parisiis, CAROLUS DIONIS; Parisinus
Baccalaureus Medicus, A. R. S. H. 1737.
à sextâ ad meridiem.